

PAUL AUSTER

ΑΟΡΑΤΟΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΣΠΥΡΟΣ ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ

ΜΕΤΟΙΧΜΙΟ

ΤΟΥ ΕΣΦΙΞΑ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΤΟ ΧΕΡΙ την άνοιξη του 1967.

Ήμουν τότε δευτεροετής φοιτητής στο πανεπιστήμιο Κολούμπια, ένα άμαθο αγόρι με λαχτάρα για βιβλία που έτρεφε την πεποίθηση (ή την αυταπάτη) πως μια μέρα θα γινόμουν αρκετά καλός ώστε να αποκαλώ τον εαυτό μου ποιητή. Καθώς διάβαζα ποίηση, είχα ήδη συναντήσει τον συνονόμάτό του στην κόλαση του Δάντη, έναν νεκρό άνδρα που περιφέρεται στους τελευταίους στίχους του εικοστού όγδοου capto της *Κόλασης*. Τον Μπερτράν ντε Μπορν, ποιητή του δωδέκατου αιώνα από την Προβηγκία, που κρατούσε το κομμένο του κεφάλι από τα μαλλιά το οποίο ταλαντευόταν μπρος πίσω σαν φανάρι – αναμφίβολα μια από τις πιο γκροτέσκες εικόνες αυτού του καταλόγου παραισθήσεων και μαρτυριών σε μέγεθος βιβλίου. Ο Δάντης υπήρξε θερμός υποστηρικτής των γραπτών του ντε Μπορν, τον καταδίκασε όμως σε αιώνια τιμωρία επειδή εξώθησε τον πρίγκιπα Ερρίκο να εξεγερθεί κατά του πατέρα του, Βασιλιά Ερρίκου του Β΄. Επειδή μάλιστα ο ντε Μπορν δίχασε πατέρα και γιο μετατρέποντάς τους σε εχθρούς, η ευρηματική τιμωρία που του επιφύλαξε ο Δάντης ήταν να χωρίσει τον ντε Μπορν από τον εαυ-

τό του. Έτσι λοιπόν το ακέφαλο σώμα κλαίει και οδύρεται στον κάτω κόσμο ρωτώντας τον ταξιδιώτη από τη Φλωρεντία αν μπορεί να φανταστεί πόνο χειρότερο απ' αυτόν.

Όταν συστήθηκε ως Ρούντολφ Μπορν, η σκέψη μου πήγε κατευθείαν στον ποιητή. Καμία σχέση με τον Μπερτράν; ρώτησα.

Α! μου απάντησε, εκείνο το δύστυχο πλάσμα που έχασε το κεφάλι του. Ίσως, αν και πολύ φοβάμαι πως κάτι τέτοιο είναι μάλλον απίθανο. Δεν έχω ντε. Πρέπει να ανήκεις στην αριστοκρατία για να έχεις ντε, και η πικρή αλήθεια είναι πως δεν είμαι σε καμία περίπτωση αριστοκράτης.

Δεν θυμάμαι καθόλου γιατί βρέθηκα εκεί. Κάποιος πρέπει να μου ζήτησε να τον συνοδέψω, το συγκεκριμένο όμως πρόσωπο έχει εδώ και καιρό σβήσει από τη μνήμη μου. Δεν μπορώ ούτε καν να θυμηθώ πού ακριβώς έγινε το πάρτι –εκτός ή εντός κέντρου, σε διαμέρισμα ή σε λοφτ– ούτε τον λόγο για τον οποίο αποδέχθηκα κατ' αρχάς την πρόσκληση, καθώς την εποχή εκείνη είχα την τάση να αποφεύγω τις μεγάλες μαζώξεις· η θορυβώδης φλυαρία του πλήθους μού προκαλούσε αποστροφή, και η συστολή που αισθανόμουν παρουσία αγνώστων σ' εμένα ανθρώπων αμηχανία. Εκείνη όμως τη νύχτα, για κάποιον ανεξήγητο λόγο, είπα ναι κι ακολούθησα τον λησμονημένο φίλο μου στο άγνωστο εκείνο μέρος όπου με πήγε.

Αυτό που θυμάμαι είναι το εξής: σε κάποια στιγμή εκείνης της βραδιάς στεκόμουν μόνος σε μια γωνιά του δωματίου. Κάπνιζα ένα τσιγάρο και παρατηρούσα τον κόσμο, δεκάδες νεαρά κορμιά στριμωγμένα μέσα σε εκείνο τον χώρο, κι αναρωτιόμουν, καθώς άκουγα το βουητό τους από τις κουβέντες και τα γέλια τους, τι δουλειά είχα εγώ εκεί και μήπως είχε έρθει η ώρα να φύγω. Ένα τασάκι ήταν ακουμπισμένο σε ένα καλοριφέρ αριστερά μου, και καθώς γύρισα να σβήσω το τσιγάρο μου, διαπίστωσα ότι το γεμάτο αποτσιγάρα εκείνο σκεύος υψωνόταν προς

το μέρος μου λικνιζόμενο μέσα στην παλάμη ενός άνδρα. Χωρίς να τους προσέξω, δύο άνθρωποι, ένας άνδρας και μια γυναίκα, είχαν καθίσει πάνω στο καλοριφέρ, μεγαλύτεροί μου και οι δύο σε ηλικία, μεγαλύτεροι, χωρίς καμία αμφιβολία, από κάθε άλλον στο δωμάτιο – εκείνος γύρω στα τριάντα πέντε κι εκείνη στα είκοσι φεύγα ή στα τριάντα κάτι.

Ήταν ένα αταίριαστο ζευγάρι, έτσι μου φάνηκε, ο Μπορν φορούσε ένα τσαλακωμένο, ελαφρά λερωμένο λευκό λινό κοστούμι κι ένα αντίστοιχα τσαλακωμένο λευκό πουκάμισο κάτω από το σακάκι, και η γυναίκα (η οποία όπως αποδείχθηκε ονομαζόταν Μαργκό) ήταν ντυμένη ολόκληρη στα μαύρα. Όταν τον ευχαρίστησα για το τασάκι, μου έγενεψε ελαφρά όλο ευγένεια και είπε *Παρακαλώ*, με ένα ελάχιστο ίχνος ξενικής προφοράς. Δεν μπορούσα να διακρίνω αν ήταν Γάλλος ή Γερμανός καθώς τα αγγλικά του ήταν σχεδόν άψογα. Τι άλλο παρατήρησα τις πρώτες εκείνες στιγμές; Το ανοιχτό δέρμα, τα αχτένιστα κοκκινωπά μαλλιά (κομμένα κοντύτερα απ' ό,τι τα μαλλιά της πλειονότητας των ανδρών την εποχή εκείνη), ένα μεγάλο όμορφο πρόσωπο χωρίς κανένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό (ένα κατά κάποιον τρόπο κοινό πρόσωπο που περνάει απαρατήρητο μέσα στο πλήθος) και ένα έντονο καστανό βλέμμα, το διερευνητικό βλέμμα ενός άνδρα που δείχνει να μην τον φοβίζει τίποτα. Ούτε λεπτός αλλά ούτε και βαρύς, ούτε ψηλός αλλά ούτε και κοντός, απέπνεε παρ' όλα αυτά την αίσθηση μεγάλης σωματικής δύναμης, ίσως χάρη στα τεράστια χέρια του. Όσο για τη Μαργκό, καθόταν χωρίς να κουνάει ούτε βλέφαρο, χαζεύοντας στο κενό λες και ο βασικός σκοπός της ζωής της ήταν να δείχνει βαριεστημένη. Ήταν ωστόσο γοητευτική, απίστευτα γοητευτική στον εικοσάχρονο εαυτό μου, με τα μαύρα της μαλλιά, το μαύρο ζιβάγκο πουλόβερ, τη μαύρη μίνι φούστα, τις μαύρες δερμάτινες μπότες και το βαρύ μαύρο μακιγιάζ γύρω από τα μεγάλα πρά-

σινα μάτια. Όχι πρότυπο, αλλά μάλλον αντίγραφο ομορφιάς, λες και μέσα από το ύφος και την επιτήδευση της εμφάνισής της ενσάρκωνε ένα ορισμένο γυναικείο ιδεώδες της εποχής.

Ο Μπορν είπε ότι κι οι δυο ήταν έτοιμοι να φύγουν, με είδαν όμως να στέκομαι ολομόναχος στη γωνία, και καθώς έδειχνα τόσο δυστυχής, αποφάσισαν να έρθουν και να μου φτιάξουν το κέφι – απλώς για να σιγουρευτούν ότι δεν θα έκοβα τις φλέβες μου πριν βγει η νύχτα. Δεν ήξερα πώς να ερμηνεύσω την παρατήρησή του. Άραγε ο άνδρας αυτός με προσβάλλει, αναρωτήθηκα, ή μήπως πράγματι προσπαθεί να εκφράσει λίγη καλοσύνη σε έναν χαμένο νεαρό ξένο; Τα ίδια του τα λόγια είχαν μια κάποια παιγνιώδη, αφοπλιστική διάθεση, όμως το βλέμμα στα μάτια του Μπορν την ώρα που τα πρόφερε ήταν ψυχρό κι απόμακρο, οπότε μου ήταν αδύνατο να μην αισθανθώ ότι με δοκιμάζει, ότι με περιπαίζει για λόγους που δεν μπορούσα με τίποτα να φανταστώ.

Ανασήκωσα τους ώμους, χαμογελώντας του αμυδρά, και είπα: Είτε το πιστεύεις είτε όχι διασκεδάζω τρομερά.

Τότε σηκώθηκε, μου έσφιξε το χέρι και μου είπε το όνομά του. Μετά την ερώτησή μου για τον Μπερτράν ντε Μπορν, με σύστησε στη Μαργκό, που μου χαμογέλασε σιωπηλά και στη συνέχεια επέστρεψε στη δουλειά της – να ατενίζει αδιάφορα στο κενό.

Κρίνοντας από την ηλικία σου, είπε ο Μπορν, και κρίνοντας από το ότι γνωρίζεις άσημους ποιητές, θα έλεγα ότι είσαι φοιτητής. Κι οπωσδήποτε φοιτητής λογοτεχνίας. Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης ή Κολούμπια;

Κολούμπια.

Κολούμπια, είπε αναστενάζοντας. Τι θλιβερός τόπος.

Το γνωρίζεις;

Διδάσκω στο Τμήμα Διεθνών Σχέσεων από τον περασμένο

Σεπτέμβριο. Είμαι επισκέπτης καθηγητής διορισμένος για έναν χρόνο. Ευτυχώς έχουμε ήδη Απρίλιο και σε δυο μήνες επιστρέφω στο Παρίσι.

Οπότε είσαι Γάλλος.

Λόγω περιστάσεων, προδιάθεσης και διαβατηρίου. Είμαι ωστόσο Ελβετός λόγω καταγωγής.

Γαλλοελβετός ή Γερμανοελβετός; Διακρίνω λίγο από τα δύο στη φωνή σου.

Ο Μπορν πλατάγισε τη γλώσσα του ρίχνοντάς μου ένα εξεταστικό βλέμμα στα μάτια. Έχεις ευαίσθητο αυτί, είπε. Στην πραγματικότητα, είμαι και τα δυο – το υβρίδιο μιας γερμανόφωνης μητέρας κι ενός γαλλόφωνου πατέρα. Μεγάλωσα μεταπηδώντας διαρκώς από τη μία γλώσσα στην άλλη.

Μην ξέροντας πώς να συνεχίσω την κουβέντα, έκανα μια μικρή παύση κι αμέσως μετά μια άκακη ερώτηση:

Και τι ακριβώς διδάσκεις στο καταθλιπτικό μας πανεπιστήμιο; Καταστροφή.

Είναι ένα ευρύτατο θέμα, όχι;

Πιο συγκεκριμένα αφορά τις καταστροφικές συνέπειες της γαλλικής αποικιοκρατίας. Διδάσκω ένα μάθημα για την απώλεια της Αλγερίας κι ένα άλλο για την απώλεια της Ινδοκίνας.

Τον υπέροχο εκείνο πόλεμο που κληρονομήσαμε από σας.

Ποτέ μην υποτιμάς τη σημασία του πολέμου. Ο πόλεμος είναι η αγνότερη και πιο ζωντανή έκφραση της ανθρώπινης ψυχής.

Αρχίζεις να μιλάς σαν ακέφαλος ποιητής.

Δες;

Υποθέτω ότι δεν τον έχεις διαβάσει.

Ούτε λέξη. Ό,τι ξέρω για αυτόν είναι από εκείνο το απόσπασμα του Δάντη.

Ο ντε Μπορν ήταν ένας καλός, αν όχι εξαιρετικός, ποιητής – αλλά πολύ ενοχλητικός. Έγραψε ορισμένα γοητευτικά ερωτικά

ποιήματα κι έναν συγκινητικό θρήνο μετά τον θάνατο του πρίγκιπα Ερρίκου, το αγαπημένο του όμως θέμα, εκείνο για το οποίο φαινόταν να τρέφει πραγματικό πάθος, ήταν ο πόλεμος. Τον μεθούσε πραγματικά.

Μάλιστα, είπε ο Μπορν, χαμογελώντας μου ειρωνικά. Ένας άνδρας του γούστου μου.

Μιλώ για τη χαρά τού να βλέπει κανείς άνδρες να συνθλίβουν ο ένας το κρανίο του άλλου, κάστρα να καταρρέουν και να καίγονται, δόρατα να εξέχουν από τα πλευρά των νεκρών. Είναι φρικιαστικό πράγμα, πίστεψέ με, κι ο ντε Μπορν δεν πτοείται καθόλου. Η σκέψη και μόνο ενός πεδίου μάχης τού δίνει χαρά.

Υποθέτω ότι δεν σε ενδιαφέρει καθόλου να γίνεις στρατιώτης.

Καθόλου. Καλύτερα να πάω φυλακή παρά να πολεμήσω στο Βιετνάμ.

Κι αν υποθέσουμε πως τα αποφεύγεις όλα, και στρατό και φυλακή, τι σχέδια έχεις για το μέλλον;

Δεν έχω σχέδια. Να προχωρήσω αυτό που κάνω, ελπίζοντας πως θα πετύχει.

Το οποίο είναι;

Το γράψιμο. Η τέχνη της γραφής.

Το φαντάστηκα. Όταν η Μαργκό σε είδε στην άλλη άκρη του δωματίου, γύρισε και μου είπε: Κοίτα εκείνο το αγόρι με τα θλιμμένα μάτια και το σκυθρωπό πρόσωπο – πάω στοίχημα ότι είναι ποιητής. Αυτό είσαι, ποιητής;

Γράφω ποιήματα, όντως. Και μερικές κριτικές βιβλίου για το *Spectator*.

Η φυλλάδα των προπτυχιακών φοιτητών.

Από κάπου πρέπει να ξεκινήσει κανείς.

Ενδιαφέρον...

Όχι πολύ. Οι μισοί απ' τους ανθρώπους που γνωρίζω θέλουν να γίνουν συγγραφείς.

Γιατί λες θέλουν; Αν το κάνεις ήδη, τότε δεν πρόκειται για κάτι μελλοντικό. Είναι κάτι που υφίσταται ήδη στο παρόν.

Επειδή είναι πολύ νωρίς για να ξέρω αν είμαι αρκετά καλός.

Σε πληρώνουν για τα άρθρα σου;

Φυσικά και όχι. Είναι φοιτητική εφημερίδα.

Όταν θα αρχίσουν να σε πληρώνουν για τη δουλειά σου, τότε θα ξέρεις ότι είσαι αρκετά καλός.

Προτού προλάβω να απαντήσω, ο Μπορν γύρισε ξαφνικά στη Μαργκό και ανακοίνωσε:

Είχες δίκιο, άγγελέ μου. Ο νεαρός είναι ποιητής.

Η Μαργκό έστρεψε τα μάτια της προς το μέρος μου, και με ουδέτερο, εξεταστικό βλέμμα μίλησε για πρώτη φορά, προφέροντας τα λόγια της με μια ξενική προφορά, που όπως φάνηκε ήταν πολύ πιο βαριά από του συντρόφου της – μια ξεκάθαρη γαλλική προφορά. Έχω πάντα δίκιο, είπε. Θα 'πρεπε να το είχες καταλάβει μέχρι τώρα, Ρούντολφ.

Ένας ποιητής, συνέχισε ο Μπορν, πάντα απευθυνόμενος στη Μαργκό, ένας περιστασιακός βιβλιοκριτικός και ένας φοιτητής στο θλιβερό κάστρο εκεί ψηλά, πράγμα που σημαίνει ότι είναι πιθανότατα γείτονάς μας. Αλλά δεν έχει όνομα. Τουλάχιστον όχι κάποιο που να γνωρίζω.

Το όνομά μου είναι Γουόκερ, είπα, συνειδητοποιώντας ότι είχα ξεχάσει να συστηθώ όταν δώσαμε τα χέρια. Άνταμ Γουόκερ.

Άνταμ Γουόκερ, επανέλαβε ο Μπορν, στρέφοντας το βλέμμα του από τη Μαργκό σ' εμένα, μ' ένα ακόμα από τα αινιγματικά του χαμόγελα. Ένα καλό και στιβαρό αμερικανικό όνομα. Τόσο δυνατό, τόσο ξεκάθαρο, τόσο αξιόπιστο. Άνταμ Γουόκερ. Ο μοναχικός κυνηγός κεφαλών σε ένα σινεμασκόπ γουέστερν, που τριγυρίζει στην έρημο πάνω στο καστανόκόκκινο άλογό του με μια καραμπίνα κι ένα εξάσφαιρο. Ή αλλιώς ο καλόκαρδος, ηθικά άμεμπτος χειρουργός καθημερινής τηλεοπτικής σαπουνό-

περας, που ζει την τραγωδία να είναι ερωτευμένος με δύο γυναίκες ταυτόχρονα.

Ακούγεται γερό, απάντησα, όμως τίποτα στην Αμερική δεν είναι γερό. Το όνομα αυτό δόθηκε στον παππού μου όταν έφτασε στο Έλις Άιλαντ στα χίλια εννιακόσια. Απ' ό,τι φαίνεται το όνομα Βαλσίνκσκι δυσκόλεψε πολύ τις μεταναστευτικές αρχές, οπότε τον βάφτισαν Γουόκερ.

Τι χώρα, είπε ο Μπορν. Αγράμματοι αξιωματούχοι που κλέβουν την ταυτότητα ενός ανθρώπου με μια απλή μονοκονδυλιά.

Όχι την ταυτότητά του, είπα. Μόνο το όνομά του. Εργάστηκε ως χασάπης κοσέρ¹ στη Λόουερ Ιστ Σάιντ του Μανχάταν για τριάντα χρόνια.

Ειπώθηκαν πολλά, πολύ περισσότερα έπειτα απ' αυτό, αρκετά για να γεμίσουν τουλάχιστον μιας ώρας ασυνάρτητη συζήτηση που πηδούσε από το ένα θέμα στο άλλο. Το Βιετνάμ και η αυξανόμενη εναντίωση στον πόλεμο. Οι διαφορές μεταξύ Νέας Υόρκης και Παρισιού. Η δολοφονία του Κένεντι. Το αμερικανικό εμπορικό εμπάργκο στην Κούβα. Απρόσωπα θέματα, είναι η αλήθεια, αλλά ο Μπορν είχε ισχυρές απόψεις για τα πάντα, απόψεις συχνά τρελές, ανορθόδοξες, και καθώς πρόφερε τις λέξεις του με ελαφρά ειρωνικό, πονηρά συγκαταβατικό τρόπο, δεν μπορούσα να ξέρω αν και κατά πόσο μιλούσε σοβαρά. Ορισμένες στιγμές ακουγόταν σαν επιθετικός δεξιός συντηρητικός· κάποιες άλλες, υποστήριζε ιδέες που τον έκαναν να ακούγεται σαν αναρχικός βομβιστής. Προσπαθεί άραγε να με προκαλέσει, αναρωτιόμουν, ή μήπως αυτή είναι μια φυσιολογική για κείνον στάση, ο τρόπος του να διασκεδάξει τα σαββατόβραδα; Στο μεταξύ, η αινιγματική Μαργκό είχε σηκωθεί από εκεί που κούρνιαζε πάνω στο καλοριφέρ για να μου κάνει τράκα ένα τσιγάρο κι ύστερα παρέμεινε όρθια, συμμετέχοντας ελάχιστα στη συζήτηση, στην πραγματικότητα σχεδόν καθόλου, εξετάζοντάς με όμως

προσεκτικά όποτε άνοιγα το στόμα μου, καρφώνοντας πάνω μου ένα ακλόνητο βλέμμα γεμάτο παιδική περιέργεια. Ομολογώ πως απολάμβανα να με κοιτάζει, παρότι με έκανε να νιώθω λιγάκι αμήχανα. Αισθανόμουν ότι το βλέμμα της είχε κάτι ακαθόριστα ερωτικό, τότε όμως δεν διάθετα την απαραίτητη εμπειρία για να ξέρω αν προσπαθούσε να μου στείλει κάποιο σημάδι ή απλώς κοιτούσε για να κοιτάζει. Η αλήθεια είναι ότι δεν είχα ξανασυναντήσει ανθρώπους σαν κι αυτούς ποτέ στη ζωή μου και καθώς μου ήταν κι οι δυο τους τόσο ξένοι, τόσο ανοίκειοι στα αισθήματά τους, όσο περισσότερο μιλούσα μαζί τους, τόσο πιο εξωπραγματικοί έμοιαζαν στα μάτια μου – λες και επρόκειτο για φανταστικούς χαρακτήρες μιας ιστορίας που εξελισσόταν στο μυαλό μου.

Δεν θυμάμαι αν πίναμε, όμως κρίνοντας από την εμπειρία μου στα νεοϋορκέζικα πάρτι από τότε που εγκαταστάθηκα στην πόλη, θα πρέπει να υπήρχαν κανάτες με φτηνό κόκκινο κρασί και μεγάλα αποθέματα χάρτινων ποτηριών, πράγμα που σημαίνει πως, όσο τραβούσε η κουβέντα μας, ήμασταν όλο και πιο πολύ πιωμένοι. Μακάρι να μπορούσα να φέρω στη μνήμη μου περισσότερα απ' όσα ειπώθηκαν, όμως το 1967 βρίσκεται πολύ πίσω μας, κι όσο σκληρά κι αν παλεύω να ξεθάψω τα λόγια, τις χειρονομίες και τις φευγαλέες προεκτάσεις της αρχικής αυτής συνάντησης με τον Μπορν, ανασύρω κυρίως κενά. Ωστόσο μερικές έντονες στιγμές ξεχωρίζουν μέσα στη θολούρα. Θυμάμαι για παράδειγμα τον Μπορν να ψαχουλεύει την εσωτερική τσέπη του λινού σακακιού του και να βγάξει ένα μισοκαπνισμένο πούρο, το οποίο στη συνέχεια άναψε με σπύρτο ενώ με πληροφορούσε ότι επρόκειτο για Μοντεκρίστο, το καλύτερο κουβανέζικο πούρο – ήταν απαγορευμένα στην Αμερική, όπως εξακολουθούν να απαγορεύονται και τώρα. Είχε καταφέρει να τα εξασφαλίσει μέσω μιας *προσωπικής του επαφής* με κάποιον ερ-

γαζόμενο της γαλλικής πρεσβείας στην Ουάσινγκτον. Τότε συνέχισε λέγοντας μερικά καλά λόγια για τον Κάστρο – κι αυτό από τον ίδιο άνθρωπο που ελάχιστα λεπτά νωρίτερα είχε υπερασπιστεί τον Τζόνσον², τον Μακναμάρα³ και τον Γουέστμορλαντ⁴ για το ηρωικό τους έργο στην κατατρόπωση της απειλής του κομμουνισμού στο Βιετνάμ. Με θυμάμαι να διασκεδάζω βλέποντας τον ατημέλητο πολιτικό αναλυτή να εμφανίζει εκείνο το μισοκαπνισμένο πούρο και να του λέω ότι μου θυμίζει ιδιοκτήτη νοτιοαμερικανικής φυτείας καπνού ο οποίος έχασε τα μυαλά του ύστερα από πολλά χρόνια διαμονής μέσα στη ζούγκλα. Ο Μπορν γέλασε με την παρατήρηση, προσθέτοντας αμέσως ότι δεν απέχει πολύ από την αλήθεια, καθώς έζησε σχεδόν όλα του τα παιδικά χρόνια στη Γουατεμάλα. Ωστόσο, όταν του ζήτησα να γίνει λίγο πιο αναλυτικός, ένευσε αρνητικά, λέγοντας *άλλη φορά*.

Θα σου πω όλη την ιστορία, είπε, σε πιο ήσυχο όμως περιβάλλον. Ολόκληρη την απίστευτη ιστορία της ζωής μου μέχρι τώρα. Θα δεις, κ. Γουόκερ. Μια μέρα θα καταλήξεις να γράψεις τη βιογραφία μου. Σ' το εγγυώμαι.

Το πούρο του Μπορν, λοιπόν, και ο ρόλος μου ως μελλοντικού Μπόσγουελ⁵, καθώς επίσης και μια εικόνα της Μαργκό να αγγίζει το πρόσωπό μου με το δεξί της χέρι ψιθυρίζοντας: Να είσαι καλός με τον εαυτό σου. Αυτό πρέπει να έγινε προς το τέλος, καθώς ετοιμαζόμασταν να φύγουμε ή όταν είχαμε ήδη κατέβει στο ισόγειο, όμως δεν με θυμάμαι καθόλου να φεύγω ή να τους αποχαιρετώ. Όλα ετούτα έχουν διαγραφεί, σβήστηκαν από τη δουλειά σαράντα χρόνων. Ήταν δυο ξένοι που γνώρισα σε ένα πολύβουο πάρτι ένα ανοιξιάτικο βράδυ στη Νέα Υόρκη των νεανικών μου χρόνων, η οποία πλέον δεν υπάρχει, κι αυτό είναι όλο. Μπορεί να κάνω λάθος, αλλά είναι σχεδόν βέβαιο ότι δεν μπήκαμε καν στον κόπο να ανταλλάξουμε τηλέφωνα.

Θεώρησα ότι δεν επρόκειτο να τους ξαναδώ ποτέ. Ο Μπορν δίδασκε στο Κολούμπια επτά μήνες, και καθώς σε όλο εκείνο το διάστημα οι δρόμοι μας δεν διασταυρώθηκαν ποτέ, έμοιαζε απίθανο ότι θα τον συναντούσα τώρα. Οι πιθανότητες όμως δεν μετράνε όταν πρόκειται για πραγματικά γεγονότα, κι επειδή κάτι μοιάζει απίθανο να συμβεί, αυτό δεν σημαίνει πως δεν πρόκειται να συμβεί. Δύο μέρες μετά το πάρτι περπατούσα προς το μπαρ West End ύστερα από το τελευταίο μου απογευματινό μάθημα κι αναρωτιόμουν αν υπήρχε περίπτωση να συναντήσω κάποιον από τους φίλους μου εκεί. Το West End ήταν μια ρυπαρή σπηλαιώδης τρύπα με καμιά δεκαριά σεπαρέ με καναπέδες και τραπέζια, ένα μεγάλο οβάλ μπαρ στο κέντρο της μπροστινής αίθουσας κι έναν χώρο κοντά στην είσοδο όπου μπορούσες να φας κακό πρωινό και μεσημεριανό σαν εκείνα που προσφέρουν στις καφετέριες – το αγαπημένο μου στέκι, όπου σύχναζαν φοιτητές, μέθυσοι και θαμώνες της γειτονιάς. Έτυχε να είναι ένα ζεστό ηλιόλουστο απόγευμα, συνεπώς ο κόσμος ήταν ελάχιστος εκείνη την ώρα. Καθώς τριγύριζα στο μπαρ αναζητώντας κάποιο οικείο πρόσωπο, είδα τον Μπορν να κάθεται μόνος σε ένα σεπαρέ στο πίσω μέρος. Διάβαζε ένα γερμανικό ειδησεογραφικό περιοδικό (νομίζω το *Der Spiegel*) καπνίζοντας ένα από τα κουβανέζικα πούρα του, αγνοώντας το μισοάδειο ποτήρι μπίρας που στεκόταν αριστερά του στο τραπέζι. Φορούσε και πάλι το λευκό του κοστούμι –ενδεχομένως κάποιο άλλο, καθώς το κοστούμι έδειχνε πιο καθαρό και λιγότερο τσαλακωμένο από εκείνο που φορούσε το Σάββατο το βράδυ– χωρίς όμως το λευκό πουκάμισο, που είχε αντικατασταθεί από κάτι κόκκινο – ένα βαθύ δυνατό κόκκινο, ανάμεσα στο κεραμιδί και το πορφυρό.

Περιέργως, η πρώτη μου παρόρμηση ήταν να γυρίσω την πλάτη και να φύγω χωρίς να τον χαιρετήσω. Πιστεύω ότι υπάρχουν πολλά που μπορεί κανείς να συμπεράνει από αυτή τη δι-

στακτικότητα, καθώς μοιάζει να υπονοείται ότι είχα ήδη αντιληφθεί πως καλά θα έκανα να κρατήσω αποστάσεις από τον Μπορν, πως αν επέτρεπα στον εαυτό μου να μπλέξει μαζί του θα οδηγούμουν πιθανότητα σε μπελάδες. Πώς το ήξερα αυτό; Είχα περάσει λιγότερο από μία ώρα κάνοντας παρέα μαζί του, αλλά ακόμα και σε ένα τόσο σύντομο διάστημα είχα αισθανθεί ότι υπήρχε κάτι αντιπαθητικό πάνω του, κάτι αόριστα απωθητικό. Αυτό δεν σημαίνει ότι αρνιόμουν τις υπόλοιπες αρετές του –τη γοητεία, την εξυπνάδα, το χιούμορ του–, αλλά πως πίσω από όλα αυτά κρυβόταν ένα σκοτάδι και ένας κυνισμός που με έκαναν διστακτικό, δίνοντάς μου την εντύπωση ότι δεν ήταν άνθρωπος εμπιστοσύνης. Θα είχα άραγε σχηματίσει διαφορετική εικόνα για κείνον αν οι πολιτικές του απόψεις δεν μου προκαλούσαν απέχθεια; Αδύνατον να απαντήσω. Με τον πατέρα μου διαφωνούσαμε σχεδόν για κάθε τρέχον πολιτικό θέμα, χωρίς να παύω να θεωρώ ότι κατά βάση ήταν ένας καλός άνθρωπος – ή τουλάχιστον όχι κακός. Όμως ο Μπορν δεν ήταν καλός. Ήταν ευφυής, εκκεντρικός και απρόβλεπτος, το να υποστηρίξεις όμως ότι ο πόλεμος είναι η αγνότερη έκφραση της ανθρώπινης ψυχής σε αποκλείει αυτομάτως από το πεδίο της καλοσύνης. Κι αν όλα αυτά τα έλεγε αστεειεύομενος, θέλοντας να προκαλέσει την αντίδραση ενός ακόμα αντιμιλιταριστή φοιτητή που θα καταδίκασε τις θέσεις του, τότε ήταν απλώς διεστραμμένος.

Κύριε Γουόκερ, είπε, σηκώνοντας τα μάτια του από το περιοδικό και νεύοντάς μου να καθίσω στο τραπέζι του. Είσαι ο άνθρωπος που έψαχνα.

Θα μπορούσα να σκαρφιστώ μια δικαιολογία και να του πω ότι είχα αργήσει σε κάποιο άλλο ραντεβού, αλλά δεν το έκανα. Αυτό αποτελεί το άλλο μισό της περίπλοκης εξίσωσης που αντιπροσωπεύει η σχέση μου με τον Μπορν. Αν και εξαιρετικά επιφυλακτικός, ήμουν ταυτόχρονα γοητευμένος από τούτο το

περίεργο και μυστηριώδες άτομο. Το γεγονός δε ότι φάνηκε να χαίρεται ειλικρινά για την τυχαία συνάντησή μας υποδαύλισε την αλαζονεία μου – το αόρατο εκείνο τσουκάλι της υπερηφάνειας και της φιλοδοξίας που καίει και σιγοβράζει εντός μας. Όποιες επιφυλάξεις κι αν είχα για το πρόσωπό του, όποιες αμφιβολίες κι αν έτρεφα μέσα μου για τον διφορούμενο χαρακτήρα του, δεν μπορούσα να μην επιζητώ τη συμπάθειά του, να μη θέλω να με θεωρεί κάτι καλύτερο από έναν δουλευταρά, μετρίων ικανοτήτων προπτυχιακό φοιτητή, να διακρίνει τις προοπτικές που ήλπιζα πως κρύβω μέσα μου, για τις οποίες όμως αμφέβαλλα κάθε εννιά από τα δέκα λεπτά του ενσυνείδητου βίου μου.

Μόλις κάθισα στο σεπαρέ, ο Μπορν μου έριξε ένα παρατηρητικό βλέμμα από την απέναντι μεριά του τραπεζιού, φύσηξε ένα μεγάλο σύννεφο καπνού από το πούρο του και χαμογέλασε.

Έκανες πολύ θετική εντύπωση στη Μαργκό προχθές το βράδυ, είπε.

Κι εμένα με εντυπωσίασε η Μαργκό, απάντησα.

Θα παρατήρησες ότι δεν λέει πολλά.

Τα αγγλικά της δεν είναι εξαιρετικά. Είναι δύσκολο να εκφραστείς σε μια γλώσσα που σε δυσκολεύει.

Έχει μεγάλη άνεση στα γαλλικά, αλλά δεν λέει πολλά ούτε σε αυτή τη γλώσσα.

Τέλος πάντων, οι λέξεις δεν είναι το παν.

Περίεργο σχόλιο από έναν άνθρωπο που θεωρεί τον εαυτό του συγγραφέα.

Αναφέρομαι στη Μαργκό...

Ναι, στη Μαργκό. Ακριβώς. Πράγμα που με οδηγεί στο κυρίως θέμα. Μια γυναίκα επιρρεπής στις μεγάλες σιωπές, που όμως μιλούσε ακατάπαυστα στην επιστροφή μας από το πάρτι το Σάββατο το βράδυ.

Ενδιαφέρον, είπα, όντας αβέβαιος για την εξέλιξη της συζήτησης. Και τι ήταν εκείνο που της έλυσε τη γλώσσα;

Εσύ, αγόρι μου. Σε συμπάθησε πραγματικά, θα πρέπει όμως να ξέρεις ότι έχει μεγάλη ανησυχία για σένα.

Ανησυχία; Για ποιο πράγμα μπορεί να ανησυχεί; Ούτε που με ξέρει.

Ίσως όχι, αλλά της καρφώθηκε στο μυαλό ότι το μέλλον σου βρίσκεται σε κίνδυνο.

Όλων μας το μέλλον βρίσκεται σε κίνδυνο. Ιδιαίτερα των αμερικανών αρσενικών στο τέλος της εφηβείας τους και στα είκοσι κάτι τους, όπως πολύ καλά γνωρίζεις. Όσο όμως δεν κόβομαι στις εξετάσεις της σχολής, η επιστράτευση δεν με αγγίζει μέχρι την αποφοίτησή μου. Αν και δεν θα στοιχημάτιζα, θεωρώ όμως πιθανό ο πόλεμος να έχει τελειώσει μέχρι τότε.

Μην ποντάρεις σ' αυτό, κύριε Γουόκερ. Αυτή η μικρή αψιμαχία θα συνεχιστεί για αρκετά χρόνια.

Άναψα ένα Chesterfield και έννευσα επιδοκιμαστικά. Για πρώτη φορά συμφωνώ μαζί σου, είπα.

Τέλος πάντων, η Μαργκό δεν μιλούσε για το Βιετνάμ. Ναι, μπορεί να καταλήξεις στη φυλακή—ή να επιστρέψεις με φέρετρο στο σπίτι σε δύο ή τρία χρόνια από τώρα—αλλά δεν αναφερόταν στον πόλεμο. Θεωρεί ότι είσαι πολύ καλός για τούτον εδώ τον κόσμο και, εξαιτίας αυτού, ο κόσμος τελικά θα σε συντρίψει.

Δεν παρακολουθώ τη σκέψη της.

Πιστεύει ότι χρειάζεσαι βοήθεια. Η Μαργκό μπορεί να μη διαθέτει το πιο σπινθηροβόλο μυαλό στον κόσμο, αλλά συναντάει ένα αγόρι που λέει ότι είναι ποιητής και η πρώτη λέξη που της έρχεται στον νου είναι *λιμοκτονία*.

Είναι παράλογο. Δεν έχει ιδέα για τι μιλάει.

Συγχώρα με που σε αμφισβητώ, όμως όταν στο πάρτι σε ρώτησα τι σχέδια έχεις για το μέλλον, μου είπες ότι δεν έχεις κα-

νένα. Πέρα από τη νεφελώδη φιλοδοξία σου να γράψεις ποίηση, φυσικά. Πόσα βγάζουν οι ποιητές, κύριε Γουόκερ;

Τις περισσότερες φορές τίποτα. Αν σταθείς τυχερός, μπορεί πού και πού να σου πετάξει κανείς καμιά δεκάρα.

Μου ακούγεται σαν λιμοκτονία.

Ποτέ δεν ισχυρίστηκα ότι σχεδιάζω να βιοποριστώ ως συγγραφέας. Θα πρέπει να βρω μια δουλειά.

Τι είδους δουλειά;

Δεν ξέρω ακριβώς. Θα μπορούσα να εργαστώ για κάποιον εκδοτικό οίκο ή περιοδικό. Θα μπορούσα να μεταφράζω βιβλία. Να γράφω άρθρα και κριτικές. Κάτι απ' όλα αυτά, ή διάφορα απ' αυτά σε συνδυασμό. Είναι ακόμη πολύ νωρίς για να ξέρω, και νομίζω πως μέχρι να βγω στον κόσμο δεν έχει νόημα να χάνω τον ύπνο μου για τέτοια θέματα, έτσι δεν είναι;

Είτε σ' αρέσει είτε όχι είσαι ήδη μέσα στον κόσμο, και όσο νωρίτερα μάθεις πώς να βγάζεις μόνος σου το ψωμί σου, τόσο το καλύτερο για σένα.

Γιατί τέτοιο ξαφνικό ενδιαφέρον; Γνωριζόμαστε ελάχιστα, τι σε νοιάζει τι πρόκειται να πάθω;

Επειδή η Μαργκό μού ζήτησε να σε βοηθήσω, και καθώς σπανίως μου ζητάει κάτι, αισθάνομαι υποχρεωμένος να υπακούσω στις επιθυμίες της.

Πες της ότι την ευχαριστώ, αλλά δεν είναι ανάγκη να μπαίνεις εσύ σε φασαρίες. Μπορώ να τα καταφέρω μόνος μου μια χαρά.

Είσαι πεισματάρης, έτσι; είπε ο Μπορν, ακουμπώντας το ελάχιστο υπόλειμμα από το πούρο του στην άκρη του σταχτοδοχείου και σκύβοντας έπειτα μπροστά φέρνοντας το πρόσωπό του σε απόσταση λίγων εκατοστών από το δικό μου. Δηλαδή θέλεις να μου πεις πως, αν σου προσέφερα δουλειά, θα την απέρριπτες;

Εξαρτάται για τι δουλειά πρόκειται.

Αυτό θα το δούμε. Έχω πολλές ιδέες, δεν έχω όμως ακόμη αποφασίσει. Ίσως μπορείς να με βοηθήσεις.

Δεν είμαι σίγουρος ότι σε καταλαβαίνω.

Ο πατέρας μου πέθανε πριν από δέκα μήνες και απ' ό,τι φαίνεται έχω κληρονομήσει ένα σημαντικό χρηματικό ποσό. Δεν αρκούν για να αγοράσεις πύργο ή αεροπορική εταιρεία, αλλά είναι αρκετά για να αλλάξεις έστω κι ελάχιστα τα πράγματα στον κόσμο. Θα μπορούσα, βέβαια, να σε προσλάβω για να γράψεις τη βιογραφία μου, όμως νομίζω πως είναι ακόμη πολύ νωρίς για κάτι τέτοιο. Είμαι μόνο τριάντα έξι και μου φαίνεται ανάρμοστο να συζητάει κανείς για τη ζωή ενός ανθρώπου προτού εκείνος φτάσει τα πενήντα. Τότε τι άλλο; Σκέφτηκα να ανοίξω έναν εκδοτικό οίκο, δεν είμαι όμως σίγουρος ότι έχω την υπομονή για όλους εκείνους τους μακρόπνοους σχεδιασμούς που αυτό συνεπάγεται. Από την άλλη, ένα περιοδικό μου φαίνεται πολύ πιο διασκεδαστικό εγχείρημα. Μια μηνιαία, ίσως τριμηνιαία έκδοση, που θα έχει όμως μια φρεσκάδα και μια τόλμη, ένα περιοδικό που θα προκαλεί σάλο και διαμάχες με κάθε τεύχος του. Πώς σου φαίνεται αυτό, κύριε Γουόκερ; Θα σε ενδιέφερε καθόλου η προοπτική να εργαστείς για ένα περιοδικό;

Φυσικά και θα με ενδιέφερε. Το μοναδικό ερώτημα είναι: γιατί εγώ; Εσύ σε μερικούς μήνες επιστρέφεις στη Γαλλία, οπότε υποθέτω ότι μιλάς για ένα γαλλικό περιοδικό. Τα γαλλικά μου δεν είναι κακά, αλλά δεν αρκούν γι' αυτό που μου ζητάς. Κι εξάλλου φοιτώ στο κολέγιο, εδώ στη Νέα Υόρκη. Δεν μπορώ έτσι απλά να τα μαζέψω και να φύγω.

Ποιος είπε να φύγεις; Ποιος μίλησε για γαλλικό περιοδικό; Αν είχα ένα καλό επιτελείο αμερικανών υπαλλήλων να τρέχουν τη δουλειά εδώ, θα μπορούσα να πετάγομαι κάθε τόσο να ελέγχω, παραμένοντας ουσιαστικά έξω απ' αυτό. Δεν με ενδιαφέρει να αναλάβω τη διεύθυνση ενός περιοδικού. Έχω τη δική μου

δουλειά, τη δική μου καριέρα και δεν θα μου περίσσευε ο χρόνος για κάτι τέτοιο. Η μοναδική μου ευθύνη θα είναι να βάζω τα χρήματα – ελπίζοντας ότι θα έχω κάποιο κέδρος.

Εσύ είσαι πολιτικός επιστήμονας, κι εγώ φοιτητής λογοτεχνίας. Αν σχεδιάζεις να ξεκινήσεις ένα πολιτικό περιοδικό, να μη με υπολογίζεις. Είμαστε σε αντίπαλα στρατόπεδα και θα ήταν σίγουρη αποτυχία αν δοκίμαζα να δουλέψω για σένα. Αν όμως μιλάς για λογοτεχνικό περιοδικό, τότε ναι, με ενδιαφέρει πολύ.

Το γεγονός ότι διδάσκω διεθνείς σχέσεις και γράφω για την κυβέρνηση και τη διοικητική πολιτική δεν σημαίνει ότι είμαι ανίδεος. Ενδιαφέρομαι για την τέχνη όσο κι εσύ, κύριε Γουόκερ, και δεν θα σου ζητούσα να εργαστείς σε ένα περιοδικό αν δεν ήταν λογοτεχνικό περιοδικό.

Και πώς ξέρεις αν θα τα καταφέρω;

Δεν ξέρω, αλλά έχω ένα προαίσθημα.

Είναι παράλογο. Μου προσφέρεις δουλειά και δεν έχεις διαβάσει λέξη από τα γραπτά μου.

Δεν είναι έτσι. Μόλις σήμερα το πρωί διάβασα τέσσερα ποιήματά σου στο πιο πρόσφατο τεύχος του *Columbia Review* και έξι άρθρα σου στη φοιτητική εφημερίδα. Βρήκα το κομμάτι σου για τον Μέλβιλ ιδιαίτερα καλό, και το μικρό σου ποίημα για το νεκροταφείο με συγκίνησε. *Πόσοι ακόμα ουρανοί πάνω απ' το κεφάλι μου / Μέχρις ότου κι ετούτος εδώ χαθεί;* Εντυπωσιακό.

Χαίρομαι που το βλέπεις έτσι. Το ακόμα εντυπωσιακότερο είναι ότι ενήργησες τόσο γρήγορα.

Έτσι είμαι εγώ. Η ζωή είναι πολύ μικρή για να χασομεράει κανείς.

Ο δάσκαλός μου στην τρίτη δημοτικού έλεγε το ίδιο πράγμα – με τα ίδια ακριβώς λόγια.

Υπέροχη χώρα αυτή η Αμερική σας. Τύχατε εξαιρετικής εκπαίδευσης, κύριε Γουόκερ.

Ο Μπορν γέλασε με την ανόητη παρατήρησή του, ήπιε μια γουλιά μπίρα και έγειρε πίσω για να ζυγίσει την ιδέα που είχε καταθέσει.

Αυτό που θέλω να κάνεις, είπε τελικά, είναι να φτιάξεις ένα προσχέδιο, ένα περιγραφικό φυλλάδιο, όπου θα μου λες τι κείμενα θα δημοσιεύονται στο περιοδικό, τι έκταση θα έχει το κάθε τεύχος, τι εξώφυλλο, πώς θα σχεδιαστεί, κάθε ποτέ θα κυκλοφορεί, τι όνομα θέλεις να του δώσεις κτλ. Όταν το τελειώσεις, άφησέ το στο γραφείο μου. Θα το κοιτάξω και, αν οι ιδέες σου μου αρέσουν, θα συνεργαστούμε.

PAUL AUSTER

Νέα Υόρκη, άνοιξη 1967. Ο εικοσάχρονος Άνταμ Γουόκερ, φοιτητής στο πανεπιστήμιο Κολούμπια και επίδοξος ποιητής, συναντάει τον αινιγματικό γάλλο Ρούντολφ Μπορν και τη λιγομίλητη, γοητευτική σύντροφό του Μαργκό. Πολύ γρήγορα ο Γουόκερ βρίσκεται μπλεγμένος σε ένα νοσηρό τρίγωνο που οδηγεί σε μια ξαφνική, ανατριχιαστική πράξη βίας, η οποία θα αλλάξει την πορεία της ζωής του. Μια ιστορία αχαλίνωτης σεξουαλικής επιθυμίας και ασίγαστης αναζήτησης της δικαιοσύνης, η οποία εξελίσσεται, τόσο στον χρόνο, από το 1967 στο 2007, όσο και στον χώρο, από τη Νέα Υόρκη στο Παρίσι και αποκεί σ' ένα απομακρυσμένο νησί της Καραϊβικής. Με την απaráμιλλη μαεστρία του στην ψυχογράφηση χαρακτήρων, ο Auster προσφέρει στους αναγνώστες ένα έργο συγκλονιστικής δύναμης το οποίο επιβεβαιώνει ότι πρόκειται για έναν από τους πιο εντυπωσιακά εφευρετικούς αμερικανούς συγγραφείς της εποχής μας.

Ο καλύτερος Auster μέχρι σήμερα.

The Seattle Times

(Το βιβλίο περιλαμβανόταν στα Καλύτερα Βιβλία του 2009 της εφημερίδας)

Άψογο στιλ, ψυχολογικό βάθος, ανεκτίμητη ιστορία και ένας υποβόσκων τόνος παραβολής. Έργο ενός ανυπέρβλητου μετρ.

The Sunday Times

Συμβαίνει μερικές φορές ένα μυθιστόρημα να είναι τόσο άρτιο που να σου κόβει την ανάσα. Το συγκεκριμένο μυθιστόρημα ανήκει σ' αυτή την κατηγορία.

The Boston Globe

ISBN 978-960-566-249-3

9 789605 662493

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 6249